

Informator prawny

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA I KARNA OSÓB NIEPEŁNOLETNICH

**POWIAT
DĘBICKI**

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

**Ministerstwo
Sprawiedliwości**

**sursum
corda**
STOWARZYSZENIE

Zadanie publiczne z zakresu administracji rządowej, finansowane ze środków przekazanych przez Powiat Dębicki.

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA

- informacja o stanie prawnym lub obowiązkach i uprawnieniach
- wskazanie sposobów rozwiązania problemu prawnego • sporządzenie projektu pisma (z wyłączeniem spraw w toczących się już postępowaniach), w tym o zwolnienie z kosztów sądowych lub o ustanowienie pełnomocnika • poinformowanie o kosztach i ryzyku finansowym skierowania sprawy do sądu • nieodpłatna mediacja
- informacja o możliwościach innej, darmowej pomocy

NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE

- rozpoznanie problemu i udzielenie porady dostosowanej do indywidualnej sytuacji, zwłaszcza w sprawach zadłużenia, mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego • poinformowanie o przysługujących uprawnieniach lub ciążących obowiązkach • wsparcie w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, np. poprzez sporządzenie planu wyjścia z trudnej sytuacji oraz udzielenie pomocy w jego realizacji • skierowanie do odpowiednich instytucji lub placówek nieodpłatnej pomocy • nieodpłatna mediacja

NIEODPŁATNA MEDIACJA

- poinformowanie o możliwościach i korzyściach polubownych metod rozwiązywania sporów • przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji • przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie mediacji w sprawie karnej • przeprowadzenie mediacji • udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

MEDIACJA jest dobrowolna, nieformalna i poufna, a mediator jest osobą bezstronną.

1.	Wstęp	4
2.	Katalog kar	6
3.	Odpowiedzialność cywilna nieletnich	7
4.	Odpowiedzialność karna nieletnich	10
5.	Cyberprzemoc	15
6.	Narkotyki i inne substancje psychoaktywne	16
8.	Słowniczek pojęć prawnych	18
7.	Podstawa prawna	21

1. Wstęp

Odpowiedzialność cywilna i karna osób niepełnoletnich jest zagadnieniem budzącym wiele wątpliwości i emocji.

Trzeba mieć świadomość, że nie tylko osoby dorosłe odpowiadają za swoje czyny, tylko je można ukarać

i tylko takie osoby mogą ponosić konsekwencje wyrządzonych przez siebie szkód. Warto pamiętać, że wykonywania jakiegoś zawodu lub praca w służbach mundurowych zależy od tego, czy było się osobą karną, czy nie. Trzeba wiedzieć, że przepisy dopuszczają możliwość ukarania nawet tych, którzy nie są pełnoletni. A w szczególności wówczas, gdy wielokrotnie wykazywali swój lekceważący stosunek do prawa, dopuszczali się czynów zabronionych, nie szanowali zasad i praw innych osób, nie poprawiali swojego zachowania, czy w skrajnych przypadkach dopuścili się najcięższych czynów penalizowanych przepisami karnymi w Polsce. Zarówno na gruncie prawa cywilnego, jak i karnego przepisy nieco łagodniej traktują osoby niepełnoletnie.

W stosunku do osób nieletnich, małoletnich i młodocianych, celem sądów jest wychowywanie i edukowanie młodzieży, dlatego też biorą pod uwagę takie okoliczności jak skrusza, przeproszenie pokrzywdzonego, przyznanie się do winy czy próba zapobiegnięcia przestępstwu. Istotne jest także to, aby zdawać sobie sprawę z tego, że w przypadku szkód spowodowanych przez dzieci często konsekwencje ponoszą rodzice.

Obowiązujące w Polsce przepisy regulują odpowiedzialność, zarówno tę cywilną, jak i karną, w zależności od kilku czynników. Najważniejszym i wskazywanym w konkretnych przepisach zarówno prawa cywilnego, jak i karnego, jest wiek osoby, która wyrządziła szkodę lub dopuściła się czynu zabronionego na gruncie prawa karnego. Zasadą jest, że nieograniczoną odpowiedzialność za swoje czyny ponoszą osoby pełnoletnie, która nie zmagają się z problemami psychicznymi, mają pełną świadomość skutków, jakie może spowodować dane zachowanie oraz

pełną świadomość, że dane zachowanie jest zabronione i działają w sposób umyślny w celu albo osiągnięcia jakichś osobistych korzyści, albo w celu pokrzywdzenia innych osób. Obowiązujące przepisy dopuszczają jednak możliwość ukarania także osób niepełnoletnich.

Oprócz wieku na odpowiedzialność „sprawcy” wpływa poziom jego rozwoju i warunki osobiste oraz okoliczności sprawy. W prawie cywilnym podstawowym podziałem jest podział na osoby, które nie osiągnęły 18 roku życia (tzw. „małoletnich”) i takie, które są już pełnoletnie. Natomiast na gruncie prawa karnego granicą jest ukończenie 17 lat (do tego wieku osoby takie to tzw. „nieletni”). Po ukończeniu 17 r.ż. zastosowanie mają przepisy Kodeksu karnego i osoba taka poniesie pełną odpowiedzialność za swoje czyny (z wyjątkiem skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności). W przypadku osób, które nie ukończyły 17 r.ż. zastosowanie mają natomiast przepisy Ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Dlatego też w niniejszej broszurze w kwestii odpowiedzialności cywilnej będzie mowa o osobach małoletnich (niepełnoletnich), a w kwestii odpowiedzialności karnej dokonano podziału na odpowiedzialność karną przed ukończeniem 17 r.ż. (nieletnich) oraz na odpowiedzialność karną po ukończeniu 17 r.ż.

Z tej broszury dowiesz się m.in.:

1. Poznasz podstawowe pojęcia z zakresu odpowiedzialności cywilnej i karnej.
2. Jaką odpowiedzialność za swoje czyny ponoszą dzieci na gruncie prawa cywilnego i w jakich sytuacjach odpowiadają za szkody wyrządzone przez dzieci ich rodzice i opiekunowie.
3. Jakie są zasady ponoszenia odpowiedzialności karnej przez osoby, które nie są pełnoletnie.
4. Poznasz przykłady czynów zabronionych i dowiesz się za co może zostać ukarana osoba niepełnoletnia.

2. Katalog kar

Kara jest to sankcja, jaką ponosi sprawca w związku z popełnionym przez siebie czynem niedozwolonym. Katalog kar jest katalogiem zamkniętym. W polskim systemie prawnym wyróżnia się następujące rodzaje kary:

- grzywna
- ograniczenie wolności
- pozbawienie wolności
- dożywotnie pozbawienie wolności.

Sąd stosuje karę odpowiednio do rodzaju popełnionego czynu, biorąc pod uwagę m.in. stopień szkodliwości społecznej czynu i zawinienie. Sąd może orzec jedną z poniższych kar wobec osoby, która ma ukończone 17 lat i dopuściła się czynu zabronionego (z wyjątkiem kary dożywotniego pozbawienia wolności).

Grzywna

to kara majątkowa (określona suma pieniędzy), którą orzeka się za wykroczenia oraz przestępstwa (grzywna samoistna). Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki. Sąd może wymierzyć grzywnę także obok kary pozbawienia wolności (grzywna kumulatywna).

Ograniczenie wolności

polega na tym, że w czasie jej trwania skazany nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu, jest obowiązany do wykonywania pracy wskazanej przez sąd, zazwyczaj polegającej na nieodpłatnej pracy na cele społeczne i ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary. Kara ograniczenia wolności trwa najkrócej 1 miesiąc,

a najdłużej 2 lata i jest wymierzana w miesiącach i latach.

Pozbawienie wolności

w wyniku jej orzeczenia sprawca trafia do zakładu karnego na ustalony przez sąd czas (najkrócej 1 miesiąc, najdłużej 30 lat). Granice kary pozbawienia wolności są określone w przepisach „widelkowo”, np. od 3 miesięcy do lat 5. Pozwala to sądowi na dostosowanie sprawy do okoliczności sprawy. Warunkowe zwolnienie może dotyczyć zastępczej kary pozbawienia wolności, jeżeli przemawiają za tym szczególne okoliczności. Warunkowe zwolnienie może nastąpić po odbyciu przez skazanego co najmniej połowy kary, jeżeli odbywa ją po raz pierwszy, a dwóch trzecich kary, jeżeli już uprzednio odbywał karę pozbawienia wolności jako karę zasadniczą.

Kara dożywotniego pozbawienia wolności

za popełnienie niektórych zbrodni kodeks karny przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności. Kara dożywotniego pozbawienia wolności to najsurowsza przewidziana kara, która polega na osadzeniu skazanego w więzieniu do końca jego życia. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można zwolnić warunkowo po odbyciu 25 lat pozbawienia wolności.

3. Odpowiedzialność cywilna małoletnich

Odpowiedzialność cywilna to obowiązek naprawienia wyrządzonej szkody. Osoby pełnoletnie odpowiedzialność tę ponoszą w pełni osobiście. Osoba pełnoletnia ma pełną zdolność do czynności prawnych, w związku z czym może skutecznie zawierać umowy (np. kupna samochodu), zaciągać zobowiązania (np. pożyczki, kredyty), zakładać firmy. Nie oznacza to jednak, że osoba, która nie jest pełnoletnia, ma zakaz dokonywania jakichkolwiek czynności prawnych. Osoba, która ukończyła 13 r.ż., ale nie jest jeszcze pełnoletnia, ma ograniczoną zdolność do czynności

prawnych. Oznacza to, że osoba między 13 a 18 r. ż. może chociażby swoje zgromadzone pieniądze (bez względu na to, czy pochodzą z zarobku, czy są prezentem od rodziców czy dziadków) wydawać bez konieczności pytania o zgodę rodziców. Rodzice nie mogą więc decydować na co dziecko między 13 a 18 r. ż. przeznacza swoje pieniądze, chyba że wykorzystuje je obiektywnie niewłaściwie - na przykład kupując alkohol, papierosy, narkotyki, czy uprawiając hazard.

Wówczas rodzice mogą zwrócić się do sądu, aby to sąd zdecydował, jak mają być wydawane pieniądze nastolatka. Rodzice ponoszą bowiem odpowiedzialność za sprawowanie właściwego nadzoru nad swoimi dziećmi.

Z kolei osoba, która nie ukończyła 13 r. ż., jest pozbawiona zdolności do czynności prawnych. Przepisy kodeksu cywilnego przyznają takim dzieciom prawo do zawierania jedynie umów należących do "powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego". Przyjmuje się zatem, że dziecko, które nie ukończyło 13 lat, może samo kupić najpilniejsze rzeczy (np. zrobić zakupy spożywcze).

Jeżeli takie dziecko dokona innej czynności, będzie ona bezwzględnie nieważna i dana umowa nie będzie obowiązywać (np. umowa sprzedaży samochodu czy umowy pożyczki).

Zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego małoletni, który nie ukończył 13 lat, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę. Zasada ta wynika stąd, że osoby małoletnie w wieku do 13 lat nie są jeszcze na tyle rozwinięte pod względem psychicznym i fizycznym, by świadomie podejmować decyzje, wiedzieć jakie są skutki tych decyzji i jaka grozi za to odpowiedzialność. Osoby takie nie są w stanie zrozumieć, jaki dokument podpisują, że naruszają cudze prawa pobierając filmy z Internetu, że naruszają cudze dobra osobiste obrażając kogoś na publicznym portalu w Internecie. Jeżeli jednak dojdzie do wyrządzenia szkody przez osobę, która nie ukończyła 13 r. ż. (np. do zawarcia niekorzystnej umowy, do naruszania praw autorskich, do naruszania dobrego imienia), odpowiedzialność za takie zachowanie ponosi osoba

mająca prawa do opieki nad taką osobą, najczęściej rodzic. W przypadku osób, które mają od 13 do 17 lat włącznie, ich odpowiedzialność zależy od tego, czy osoba taka, ze względu na rozwój intelektualny, wiedziała co robi wyrządzając szkodę. Pozostając przy wskazanych przykładach dotyczących pobierania materiałów, treści z Internetu czy sporządzania obraźliwych wpisów, przeciętny 15-latek ma świadomość swoich czynów i poniesie odpowiedzialność za naruszenie praw własności intelektualnej poprzez pobieranie np. programów, dzieł komputerowych, filmów, czy też poniesie odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych, przez publiczne obrażanie kogoś w Internecie.

Trzeba pamiętać o tym, że osoba, która świadomie swoim zachowaniem wyrządza komuś szkodę, nie poniesie odpowiedzialności, gdy działa w obronie koniecznej (np. uszkodzi komuś ubranie podczas powstrzymywania go od podania drugiej osobie narkotyków) lub w stanie wyższej konieczności (np. obrażanie innej osoby, by zwrócić na siebie uwagę i tym samym odwrócić uwagę tej osoby od osoby trzeciej, której zamierzano zrobić krzywdę).

Jaką odpowiedzialność za swoje czyny ponoszą dzieci na gruncie prawa cywilnego?

W jakich sytuacjach odpowiadają za szkody wyrządzone przez dzieci ich rodzice i opiekunowie?

Zasada odpowiedzialności rodziców za szkody wyrządzone przez ich dzieci jest zasadą „odpowiedzialności z tytułu ryzyka”. Oznacza to, że rodzice odpowiadają za szkodę niezależnie od swojej winy, chyba że wykażą, iż szkoda powstała pomimo należytego dozoru. Przy ocenie, czy dozór był należyty, sąd bierze pod uwagę wiek, dojrzałość i indywidualne cechy dziecka, a także okoliczności konkretnego przypadku. Rodzice mogą być zwolnieni z odpowiedzialności, jeśli wykażą,

że podjęli wszystkie możliwe środki, aby zapobiec szkodzie. W praktyce jednak sądy z reguły orzekają na korzyść osób poszkodowanych. Jeżeli małoletni, jego rodzice lub opiekunowie prawni zostaną uznani za odpowiedzialnych za szkodę, mogą zostać zobowiązani do pokrycia kosztów naprawienia szkody. Może to obejmować koszty naprawy uszkodzonego mienia, odszkodowanie za straty finansowe, a także zadośćuczynienie za krzywdę. W procesie cywilnym osoba poszkodowana musi udowodnić na podstawie zgromadzonych dowodów, że szkoda została spowodowana przez konkretną osobę oraz jaki jest jej wymiar, co w dobie monitoringów i powszechności smartfonów z funkcją nagrywania filmów i robienia zdjęć jest ułatwione. **Z uwagi na powyższe warto, aby rodzice małoletnich dzieci wykupili Polisę OC (odpowiedzialności cywilnej) w życiu prywatnym, obejmującą szkody wyrządzone przez dzieci.**

4. Odpowiedzialność karna nieletnich

Odpowiedzialność karna

to powinność poniesienia konsekwencji za dany czyn. Podlega jej tylko osoba, która popełniła czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie popełnienia tego czynu. Prawu karnemu w Polsce, co do zasady podlegają osoby, które w chwili popełniania czynu zabronionego mają ukończony 17 rok życia. Osoby, które nie ukończyły 17 lat podlegają przepisom regulującym postępowania w sprawach nieletnich, głównie w oparciu o przepisy Ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Odpowiedzialność karna przed ukończeniem 17 r.ż.

Postępowania w sprawach nieletnich prowadzi Sąd Rodzinny (Wydział ds. Rodzinnych i Nieletnich Sądu Rejonowego właściwego ze względu

na miejsce zamieszkania nieletniego). Z kolei dedykowanym aktem prawnym, który reguluje postępowanie w sprawach dotyczących nieletnich jest Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Stosuje się ją w zakresie:

- postępowania w sprawach o demoralizację - wobec osób, które ukończyły 10 lat i nie są pełnoletnie;
- postępowania w sprawach o czyny karalne - wobec osób, które dopuścili się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat;
- wykonywania środków wychowawczych, środka leczniczego lub środka poprawczego - wobec osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat, chyba że niniejsza ustawa stanowi inaczej.

Wobec nieletniego kara może być orzeczona tylko w przypadkach określonych w ustawie, jeżeli inne środki nie są w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.

Zgodnie z ww. ustawą wobec nieletniego mogą być stosowane: środki wychowawcze, środek leczniczy (w postaci umieszczenia nieletniego w zakładzie leczniczym, (np. w przypadku uzależnienia od alkoholu czy narkotyków) oraz środek poprawczy (w postaci umieszczeniu nieletniego w zakładzie poprawczym).

Środki wychowawcze, jakie mogą zostać zastosowane wobec nieletniego to m.in.:

- upomnienie
- zobowiązanie do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody w całości albo w części, do zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, do wykonania

prac społecznych, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym, w szczególności terapii uzależnień, psychoterapii, psychoedukacji, lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, do powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub do zaniechania używania substancji psychoaktywnej

- nadzór odpowiedzialny rodziców albo opiekuna nieletniego
- nadzór organizacji społecznej, w tym organizacji pozarządowej, której celem statutowym jest praca z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, zapobieganie demoralizacji nieletnich lub pomoc w readaptacji społecznej nieletnich, pracodawcy albo osoby godnej zaufania udzielających poręczenia za nieletniego
- nadzór kuratora sądowego lub skierowanie do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej, w tym organizacji pozarządowej, lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym
- zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju
- przepadek m.in. przedmiotów pochodzących z czynu zabronionego, pojazdu mechanicznego, przepadek korzyści majątkowej albo jej równowartości lub przepadek przedmiotów czynów zabronionych
- umieszczenie w rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej, która ukończyła szkolenie przygotowujące do sprawowania opieki nad nieletnim
- umieszczenie w młodzieżowym lub okręgowym ośrodku wychowawczym

Demoralizacja to łamanie ogólnie przyjętych norm społecznych. Przejawy demoralizacji u nieletnich to:

- niesystematyczne uczęszczanie do szkoły
- wagary, inne zaniedbywanie nauki
- niestosowne zachowanie się w szkole i poza szkołą
- dłuższe przebywanie poza domem bez kontroli
- wałęsanie się w towarzystwie zdemoralizowanych kolegów i łączenie się w grupy
- zachowania agresywne
- wandalizm
- ucieczki z domu
- palenie tytoniu
- picie alkoholu
- używanie narkotyków i innych środków odurzających
- przedwczesne podejmowanie życia seksualnego
- popełnianie czynów zabronionych przez osobę w wieku poniżej 13 lat lub nie uznanych za czyny karalne.

Nieletni odpowiadają za popełnienie czynu karalnego, którym jest przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo określone wykroczenie. Przestępstwa najczęściej popełniane przez nieletnich to:

- przestępstwa rozbójnicze – wymuszenia, kradzieże, rozboje
- kradzieże
- kradzieże z włamaniem
- udział w bójce i pobiciu
- zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy

Wykroczenia, za które nieletni ponoszą odpowiedzialność to:

- zakłócenie wybrykiem spokoju lub porządku publicznego
- niszczenie i uszkodzanie znaków umieszczonych przez organ państwowy
- uszkodzanie znaków lub urządzeń zapobiegających niebezpieczeństwu
- rzucanie kamieniami lub innymi przedmiotami w pojazd mechaniczny będący w ruchu
- samowolna zmiana, niszczenie lub uszkodzanie znaków drogowych
- prowadzenie pojazdu przez osobę znajdującą się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub podobnie działającego środka
- kradzież lub przywłaszczenie mienia
- paserstwo
- niszczenie lub uszkodzenie mienia
- spekulacja biletami wstępu
- utrudnianie korzystania z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego

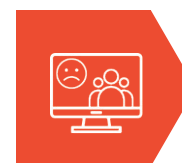
Jeżeli nieletni po ukończeniu 15 r.ż. dopuści się popełnienia czynu karalnego stanowiącego poniższe przestępstwa, jego sprawę może rozpatrywać sąd karny i może odpowiadać jako osoba dorosła. Są to:

- zamach na życie Prezydenta RP
- zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub kalectwa
- spowodowanie powszechnego niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia lub mienia w postaci pożaru, rozprzestrzenienia się substancji trujących, duszących lub parzących
- uprowadzenie statku wodnego lub powietrznego

- spowodowanie katastrofy w ruchu lądowym, wodnym, powietrznym zagrażającej życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach
- zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem lub wspólnie z innymi osobami
- zamach terrorystyczny
- napad rabunkowy, rozbój

5. Cyberprzemoc

Cyberprzemoc

to takie zachowania jak stosowanie przemocy przez prześladowanie, uporczywe nękanie, obrażanie, zastraszanie, wyśmiewanie się, podszywanie się pod kogoś, włamywanie się na cudze konta, publikowanie oraz rozsyłanie filmów, które kogoś ośmieszają, tworzenie obrażających kogoś stron internetowych czy pisanie obraźliwych komentarzy za pośrednictwem Internetu z wykorzystaniem portali społecznościowych, forów dyskusyjnych czy chociażby poczty elektronicznej, a także telefonu komórkowego.

Osoba, która dopuszcza się takich zachowań, na gruncie prawa karnego odpowiada za popełnienie poniższych czynów karalnych:

- groźba karalna
- uporczywe nękanie (stalking, cyberstalking)
- zniesławienie
- znieważenie
- przestępstwa przeciwko ochronie informacji

Trzeba mieć także świadomość, że bezprawne użycie cudzego wizerunku stanowi naruszenie dóbr osobistych (godności czy dobrego imienia). W sytuacji, kiedy poprzez działania o znamionach cyberprzemocy doszło do wyrządzenia szkody osobistej, pokrzywdzony może dochodzić swoich praw na drodze sądowej i wypłaty stosownego odszkodowania.

6. Narkotyki i inne substancje psychoaktywne

Posiadanie narkotyków, nawet w niedużych ilościach, jest w Polsce zakazane i jest czynem karalnym. Poza odpowiedzialnością prawną za posiadanie należy mieć na względzie ogrom zagrożeń dla życia i zdrowia ludzkiego jakie niesie za sobą dla młodzieży używanie narkotyków, w tym w szczególności nowych substancji narkotycznych zwanych powszechnie „dopalaczami”. Te substancje psychoaktywne działają na układ nerwowy człowieka podobnie jak znane wcześniej narkotyki, lecz nigdy nie ma pewności, że nawet jednorazowe zażycie może zakończyć się śmiercią człowieka lub spowodować nieodwracalne zmiany w organizmie. Nie ma bezpiecznych narkotyków i „dopalaczy”. Wszystkie uzależniają, a nawet mogą zabić. Polskie prawo zabrania również wprowadzanie do sprzedaży środków odurzających lub substancji psychotropowych, udzielania ich osobie małoletniej (do 18. roku życia), a także udzielania innej osobie pełnoletniej, ułatwianie użycia albo nakłanianie do użycia takiego środka lub substancji, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej. Przepisy przewidują zwiększenie kary, jeśli sprawca takich czynów dopuści się wobec osoby małoletniej.

Co grozi nieletniemu za posiadanie lub bycie pod wpływem narkotyków (marihuany)?

Wiek nieletniego zatrzymanego z narkotykami ma znaczenie dla odpowiedzialności karnej, trybu postępowania, grożących sprawcy konsekwencji oraz środków, jakie można wobec niego zastosować. Postępowanie w sprawach nieletnich prowadzone jest tylko co do osób, które nie ukończyły jeszcze 17 lat.

Zatrzymany powyżej 17 roku życia

Osoba zatrzymana z powyżej 17 roku życia nie jest uznawana za nieletniego, a zatem odpowiada w pełnym wymiarze za popełnione przez siebie przestępstwa. Można ją zatrzymać na zasadach przewidzianych w przepisach karnych oraz stosować wobec niej środki zapobiegawcze, w tym areszt. Jeśli sprawca popełnił przestępstwo mając 17 lat, ale przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary może zastosować wobec niego środki wychowawcze, lecznicze lub poprawcze.

Zatrzymany w wieku 13-17 lat

Nieletni w wieku 13-17 lat zatrzymany z narkotykami odpowiada za popełnienie czynu karalnego na zasadach przewidzianych przez ustawę o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Nie można wobec niego stosować środków przewidzianych przez procedurę karną, a zamiast kary grożą mu środki lecznicze, wychowawcze i poprawcze.

Zatrzymany w wieku poniżej 13 lat

Zgodnie Ustawą o wspieraniu i resocjalizacji młodzieży minimalny wiek zatrzymanego nieletniego wynosi 10 lat. Poniżej tej granicy przepisy nie przewidują odpowiedzialności za posiadanie narkotyków. Zatem wobec dziecka, które dopuściło się czynu karalnego, a które ma między 10 a 13 lat możliwe jest wszczęcie postępowania o demoralizację.

7. Słowniczek pojęć prawnych

Małoletni

to osoba fizyczna, która nie ukończyła 18 lat i która nie jest pełnoletnia. Pojęcia tego używa się na gruncie prawa cywilnego.

Nieletni

to osoba, która nie ukończyła 17 lat i nie jest pełnoletnia. Pojęcia tego używa się na gruncie prawa karnego.

Młodociany

w prawie karnym młodociany to osoba, która w chwili popełniania czynu zabronionego nie osiągnęła 21 roku życia, a w chwili orzekania przed sądem pierwszej instancji nie osiągnęła 24 roku życia. Pojęcie młodocianego funkcjonuje również w prawie pracy. W takim przypadku jest to osoba, która ukończyła 15 lat, natomiast nie ukończyła lat 18.

Pełnoletność

uzyskuje się w dniu, w którym ukończyło się 18 lat, albo w przypadku kobiet, które ukończyły 16 lat – w dniu, w którym zawrą one związek małżeński. Z ważnych powodów sąd opiekuńczy może zezwolić na zawarcie małżeństwa kobiecie, która ukończyła lat 16, a z okoliczności wynika, że zawarcie małżeństwa będzie zgodne z dobrem założonej rodziny (np. w przypadku ciąży). Pełnoletności nie traci się nawet w razie unieważnienia czy rozwiązania małżeństwa (rozvodu).

Zdolność prawna

to możliwość bycia podmiotem praw i obowiązków cywilnoprawnych. Nabywa się ją z chwilą urodzenia. Należy ją odróżnić od zdolności do czynności cywilnoprawnych, czyli np. możliwości zawierania umów. Można mieć zdolność prawną (np. móc być właścicielem danej

nieruchomości), ale nie mieć zdolności do czynności prawnych (np. z powodu niepełnoletności nie móc zawrzeć umowy sprzedaży tejże nieruchomości).

Zdolność do czynności prawnych

pełna zdolność do czynności prawnych to zdolność do skutecznego dokonywania czynności prawnych, nabywania praw, zaciągania zobowiązań, składania i przyjmowania oświadczeń woli, wywołujących skutki prawne. Czynności te dokonywane są we własnym imieniu (samodzielne kształtowanie własnej sytuacji prawnej). Wraz z uzyskaniem pełnoletności dana osoba uzyskuje pełną zdolność do czynności prawnych, czyli zdolność do dokonywania we własnym imieniu czynności prawnych. Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły 13 lat oraz ubezwłasnowolnione całkowicie.

Ograniczona zdolność do czynności prawnych

to zdolność do czynności prawnych, którą mają małoletni, którzy ukończyli 13 lat osoby ubezwłasnowolnione częściowo. Małoletni, którzy nie ukończyli jeszcze 13 lat, nie mają zdolności do czynności prawnych. Małoletni, którzy ukończyli 13 lat, a nie ukończyli jeszcze 18 lat, mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, co oznacza, iż mogą oni dokonywać drobnych czynności prawnych, tj. czynności w sprawach życia codziennego. Pełną zdolność prawną nabywa się dopiero w chwili uzyskania pełnoletności. Co do zasady małoletni nie mogą więc dokonywać czynności prawnych mających doniosłe skutki (np. zawrzeć umowy kredytowej czy zakupu nieruchomości), natomiast powyżej 13. roku życia mogą dokonywać czynności drobnych (np. zrobić zakupy w sklepie spożywczym lub kupić sobie ubrania czy kosmetyki).

Odpowiedzialność cywilna

to odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną na osobie lub mieniu i konieczność poniesienia konsekwencji. Odpowiedzialność cywilna ma na celu zapewnić rekompensatę drugiej osobie za wyrządzone szkody.

Według prawa bowiem, każdy kto wyrządzi szkodę drugiej osobie, powinien tę szkodę naprawić. Pełną odpowiedzialność w tym zakresie ponoszą osoby pełnoletnie.

Kurator sądowy

to funkcjonariusz publiczny, pełniący swoje obowiązki w zakładach zamkniętych (zakładach karnych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych i leczniczo-rehabilitacyjnych) oraz w miejscach zamieszkania osób, wobec których toczy się postępowanie karne (podopiecznych). Kuratorzy sądowi działają na zasadzie współpracy w zespole kuratorskiej służby sądowej, a ich zadania zawodowe mają charakter wychowawczy i resocjalizacyjny.

Odpowiedzialność karna

to powinność poniesienia konsekwencji za dany czyn. Podlega jej tylko osoba, która popełniła czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie popełnienia tego czynu. Prawu karnemu w Polsce, co do zasady podlegają osoby, które w chwili popełniania czynu zabronionego mają ukończony 17 rok życia. Osoby, które nie ukończyły 17 lat podlegają przepisom regulującym postępowania w sprawach nieletnich, głównie w oparciu o przepisy Ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Czyn karalny

to czyn zabroniony przez ustawę jako przestępstwo lub przestępstwo skarbowe oraz wykroczenie lub wykroczenie skarbowe.

Odpowiedzialność cywilna i karna osób niepełnoletnich -
według stanu prawnego na dzień 30.04.2025 r.

7. Podstawa prawna

- Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.);
- Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.);
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.);
- Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.);
- Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.);
- Kodeks karny wykonawczy z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.);
- Kodeks wykroczeń z dnia 20 maja 1971 r. (Dz.U. Nr 12, poz. 114 z późn. zm.);
- Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1700 z późn. zm.);
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.).

Miejsce na notatki

Ponad połowa punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Polsce jest prowadzona przez organizacje pozarządowe, jako zadanie publiczne powierzane przez starostów lub prezydentów, w efekcie corocznego, otwartego konkursu ofert.

SURSUM CORDA oznacza „w górę serca!”.

W tym zawołaniu zawiera się cała nasza misja – pomagać w trudnej sytuacji i dawać nadzieję na to, że może być lepiej. Dla tych, którzy chcą się angażować i wspierać projekty dobroczynne - tworzymy warunki do skutecznego działania, w klimacie zaufania i czytelných zasad.

Jedną z form naszej aktywności jest prowadzenie od 2016r. sieci punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego i mediacji oraz urozmaicona edukacja prawna.

Stowarzyszenie Sursum Corda powstało w 2000 r. z inicjatywy grupy przyjaciół i profesjonalistów, którzy wcześniej – przez 6 lat – angażowali się społecznie jako wolontariusze. Jako organizacja pozarządowa **jesteśmy apolityczni działamy na zasadzie „non profit”, czyli nie dla zysku.**

Posiadamy status organizacji pożytku publicznego, co oznacza, że możesz przekazać nam 1,5% podatku, który codziennie inwestujemy w mądre pomaganie.

Będzie nam miło, jeśli dołączysz do naszej załogi!

wolontariat

wypoczynek na plus +

POMOC seniorom

OŚRODEK POMOCY penitencjарnej

szkolenia»»»

POMOC ukrainie'

KRS 00000 20382

Rozlicz swój PIT za darmo!

www.sc.org.pl

System Nieodpłatnej Pomocy

Odwiedź
naszą stronę!

Potrzebujesz wsparcia?

Prawnika • Doradcy • Mediatora

Jesteś w trudnej sytuacji życiowej?

Skorzystaj z naszego systemu!

**Nieodpłatna
Pomoc Prawna**

**Nieodpłatne
Poradnictwo
Obywatelskie**

**Nieodpłatna
Mediacja**

 /NieodplatnaPomoc

**Numer telefonu
do zapisów:**

690 901 136